

Sote-uudistus

Nostoja – havaintoja - kysymyksiä

Sote-lausunto – keskeisiä nostoja 1/4

- Sote-uudistus on Suomen historian suurin hallinnonuudistus. Se vaikuttaa erittäin keskeisesti erityisesti kuntiin sekä kunnalliseen itsehallintoon.
- Kyse kokonaisvaltaisesta järjestelmämuutoksesta, jolla on monen tyyppisiä, mittavia ja vaikeasti ennakoitavia seurauksia ja vaikutuksia ja lisäksi on epätodennäköistä, että uudistukselle asetetut tavoitteet esimerkiksi kustannusten kasvun hillinnästä tulevat toteutumaan.
- Sote-uudistusta on valmisteltu hyvin monivaiheisena prosessina ja uudistuksesta on ollut hankalaa muodostaa kokonaiskuvaa. **Eryteisesti uudistuksen rahoitusmallista sekä taloudellisista vaikutuksista kokonaiskuvan muodostaminen on edelleen haastavaa.**

Sote-lausunto – keskeisiä nostoja 2/4

- Uudistuksen merkitys ja suuruusluokka huomioon ottaen olisi ollut ensiarvoisen tärkeää, että valtioneuvosto olisi tarjonnut kunnille ja muille keskeisille sidosryhmille **tosiasiallisen mahdollisuuden osallistua uudistusta koskevaan valmisteluun**. Tällaista mahdollisuutta ei kuitenkaan ole ollut, lukuun ottamatta syksyllä 2019 valmisteltua selvitystä Uudenmaan erillISRatkaisuksi.
- Talouden muuttunut toimintaympäristö on tuonut uusia, huomattavia riskejä uudistuksen toteuttamisen näkökulmasta. On ilmeistä, että koronapandemiatilanne tulee kuormittamaan kuntia ja kuntayhtymiä, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoa myös jatkossa, jolloin **voimavarat sote-uudistuksen toimenpanoon ovat kunnissa varsin rajalliset**.
→ Muutuskustannukset onkin katettava täysimääräisesti huomioiden kuntien päässä tehtävä työ.

Sote-lausunto – keskeisiä nostoja 3/4

- Väestön ikääntymisen, palvelukysynnän kasvun ja julkisen talouden paineiden vuoksi **sote-uudistuksen tarve on olemassa.**
- Järjestämisvastuun kokoaminen kuntaa suuremmille toimijoille on pääosin perusteltua etenkin suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella.
- Uudistus ei sosiaali- ja terveyslautakunnan näkemyksen mukaan tule kuitenkaan toteuttamaan sille asetettuja tavoitteita. **Parempi ratkaisu olisikin ollut jatkaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun kokoamista suurempiin kokonaisuuksiin hallitusti ja korjaamalla ongelmia kuntapohjaista nykyjärjestelmää kehittämällä.**

Sote-lausunto – keskeisiä nostoja 4/4

- Uudistus vaikuttaa maamme kuntien toimivaltaan ja tehtäviin merkittävästi.
- Nykyinen järjestelmä, jossa kunnilla on laaja toimivalta ja tehtävät, on osa maamme kilpailukyvyn perustaa.
- Uudistus ei tuokaan tästä näkökulmasta lisäarvoa. Tehtävät ja vastuu pirstoutuvat useamman hallinnontason hoidettavaksi. Tämä vaikeuttaa etenkin suurilla kaupunkiseuduilla väestönkasvun ja maahanmuuton haasteisiin vastaamista, väestön terveyden ja hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämistä sekä eriytymiskehityksen torjumista.
- Uudistus onkin edelleen ennen kaikkea pienten kuntien tarpeista ja ehdoista lähtevä.

Kysymyksiä – huomioita - haasteita

- maakuntalain 8 §:n 2 momentti: järjestämisvastuun siirto kunnalle lain niin salliessa.
- Helsingin ja Uudenmaan erillisratkaisu voi luoda edellytyksiä kuntien tehtäväkentän eriytymistarkastelulle jatkossa laajemminkin.
- Palvelusetelien käytön sääntely avoin.
- Vaikka lakipaketti tausta-aineistoineen on mittava, kuntien muuttuvaa roolia on arvioitu vaillinaisesti, samoin suurten kaupunkiseutujen rooli kansantalouden vetureina jää tunnistamatta.
- Tulevien maakuntien itsehallinto on todella kapea, erityisesti kun sitä peilaa vahvistuvaan valtionohjaukseen vasten. STM:n ohjausneuvottelut tulisikin pitää strategisella tasolla
 - Seuranta- ja raportointivelvoitteet lisäävät painetta kokonaisvaltaiseen tiedolla johtamisen kehittämiseen – edellyttää monivuotisia investointeja
- Yhdenvertaisen saatavuuden vaatimus lisää kustannuksia – palvelutason määrittelyssä tulisi voida ottaa huomioon kustannusvaikuttavuus ja olosuhdetekijät – palvelutasopäätöksissä voitava huomioida asukastiheys, etäisyydet jne. Käynnistysvaiheessa joustolle on tältä osin oltava myös sijaa.